Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2026/3539

2026 7 22

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė

Atvertimo praktikos draudimas Europos Sąjungoje

(nuomonė savo iniciatyva)

(C/2026/3539)

Pranešėjas **Pascal DEBAY**

Bendrapranešėjis **Ionuț SIBIAT**

Patarėjai:	Peter DUNNE (pranešėjo, II grupė) Ana-Bianca OPREA (bendrapranešėjo, III gr.)
Plenarinės asamblėjos sprendimas	2025 12 4
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnio 2 dalis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2026 2 24
Priimta plenarinėje sesijoje	2026 4 29
Plenarinės sesijos Nr.	605
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	169/3/9

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK griežtai smerkia bet kokios formos atvertimo praktiką, kuria siekiama pakeisti, suvaržyti ar paneigti asmens seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę ir (arba) lyties raišką. Atvertimo praktika pažeidžia visišką kankinimo ir nežmoniško ar orumą žeminančio elgesio arba baudimo draudimą.

EESRK rekomenduoja:

1.2. Europos Komisijai (toliau – Komisija) pateikti pasiūlymą dėl teisiškai privalomo ES draudimo taikyti atvertimo praktiką (toliau – draudimas). Siūlomu draudimu turėtų būti draudžiama bet kokia veikla, kuria siekiama pakeisti, suvaržyti ar paneigti asmens seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę ir (arba) lyties raišką, ir tokios veiklos reklama;

1.3. išsamiai ir tiksliai suformuluoti šį draudimą, aiškiai apibrėžiant, kokie veiksmai priskiriami atvertimo praktikai;

1.4. šiuo draudimu uždrausti praktiką, kuria siekiama atversti vaikus ar suaugusiuosius, ir tokios praktikos reklamą. Jis turėtų būti taikomas visiems viešiesiems, privatiesiems, profesionaliems ir neprofesionaliems subjektams, kurie taiko ar reklamuoja atvertimo praktiką. Draudimas neturėtų būti laikomas pagrindu taikyti baudžiamąją ar civilinę atsakomybę nukentėjusiesiems nuo atvertimo praktikos;

1.5. draudimo nuostatose numatyti tinkamas sankcijas tiems, kurie taiko ar reklamuoja atvertimo praktiką. Šios sankcijos turėtų būti proporcingos atvertimo praktikos daromai didelei žalai ir pakankamos, kad atgrasytų asmenis nuo tokios praktikos taikymo ar reklamos;

1.6. į draudimą įtraukti ir lytinius požymius, siekiant apsaugoti interseksualius asmenis nuo neterapinių ir be sutikimo atliekamų intervencijų, kurios yra tam tikra atvertimo į binarinį lytiškumą praktikos forma;

1.7. Komisijai, konsultuojantis su organizuota pilietine visuomene, atlikti metinį vertinimą siekiant prižiūrėti, kaip horizontaliu ir vertikaliu lygmeniu visose valstybėse narėse įgyvendinamas šis draudimas. Toks draudimas bus veiksmingas tik jei kartu su juo bus taikomas griežtos stebėsenos mechanizmas;

1.8. Komisijai finansuoti specializuotą pagrindinių specialistų mokymą, kad jie galėtų atskleisti atvertimo praktikos atvejus ir padėti nukentėjusiesiems, ir užtikrinti bendradarbiavimą su LGBTIQ+ nevyriausybinėmis organizacijomis, kurioms tenka esminis vaidmuo teikiant pirminę paramą, stebint, pranešant ir teikiant specializuotą pagalbą, bei skirti joms pakankamą finansavimą;

1.9. Komisijai skirti lėšų švietimui ir informuotumo didinimui, siekiant geriau supažindinti visuomenę su atvertimo praktika. Geresnis visuomenės informuotumas yra svarbus veiksnys siekiant atskleisti tokios praktikos atvejus ir ją panaikinti. Komisija šias priemones turėtų įtraukti į 2026–2030 m. LGBTIQ+ asmenų lygybės strategijoje numatytą atvertimo praktikos šalinimo programą.

2. **Bendrosios pastabos**

2.1. Europos piliečių iniciatyva (EPI) Komisijos prašoma teisiškai uždrausti LGBTIQ+ asmenims taikyti atvertimo praktiką ES ([1]). Šia praktika, paprastai vadinama „atvertimo terapija“, siekiama pakeisti ar suvaržyti asmens seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę ar lyties raišką.

2.2. Atvertimo praktiką Jungtinės Tautos, Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) įvardijo kaip žiaurią, nežmonišką ir žeminančią praktiką, kuri gali būti laikoma kankinimu. ES institucijose ir Europos Taryboje daug kitų suinteresuotųjų subjektų, įskaitant Europos Parlamentą, Europos Tarybos Parlamentinę Asamblėją ir Europos Tarybos vietos ir regionų valdžios institucijų kongresą, aiškiai pasisakė už atvertimo praktikos uždraudimą.

2.3. 2024 m. sausio mėn. Prancūzijos asociacijos „Against Conversion Therapy“ (ACT) inicijuota iniciatyva netruko sulaukti palaikymo: ją pasirašė 1 128 063 asmenys. Ne vėliau kaip 2026 m. gegužės 18 d. Komisija turi pateikti atsakymą, nurodydama, kokių tolesnių priemonių ji ketina imtis.

2.4. Šiuo metu atvertimo praktika skirtingu mastu draudžiama aštuoniose ES valstybėse narėse: Belgijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Kipre, Maltoje, Portugalijoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje. Likusiose devyniolikoje valstybių narių nėra jokio konkretaus teisinio draudimo ar teisinio pagrindo tokią praktiką riboti. Tokia praktika draudžiama ir Norvegijoje bei Islandijoje, taip pat ne Europos šalyse, pavyzdžiui, Kanadoje, Naujojoje Zelandijoje ir Ekvadore.

2.5. EESRK labai palankiai vertina šią svarbią Europos piliečių iniciatyvą, nes Komitetas jau buvo išsakęs raginimą uždrausti taikyti atvertimo praktiką ([2]).

2.6. EESRK pažymi, kad, remiantis FRA LGBTIQ III tyrimo rezultatais, vienam iš keturių respondentų buvo taikyta kokios nors formos „atvertimo terapija“ ([3]). Pranešama, kad vienuolika procentų atvejų tokią praktiką taikė šeimos nariai, o 5 proc. atvejų – religinių organizacijų nariai. Incidentai, apie kuriuos buvo pranešta, apėmė fizinį smurtą (3 proc. respondentų), seksualinį smurtą (1 proc.) ir žodinį užgauliojimą ar pažeminimą (14 proc.). Tokią „atvertimo terapiją“ teko patirti pusei translyčių moterų (47 proc.) ir translyčių vyrų (48 proc.). 76 proc. respondentų teigė nedavę sutikimo tokiai „terapijai“ taikyti, o 13 proc. nurodė atvertimo praktiką leidę taikyti dėl spaudimo ar grasinimų. Nepaisant skirtingų įverčių, šie skaičiai rodo nerimą keliantį atvertimo praktikos mastą ES.

([1]) Europos piliečių iniciatyva „Atvertimo praktikos draudimas Europos Sąjungoje“, Komisijos registracijos numeris: ECI(2024)000001.

([2]) OL C 286, 2021 7 16, p. 128; Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuolatinės pagrindinių teisių ir teisinės valstybės principų grupės baigiamoji pirmojo šalių ciklo ataskaita: PAGRINDINĖS TEISĖS IR TEISINĖS VALSTYBĖS PRINCIPAS. *Nacionaliniai pokyčiai iš pilietinės visuomenės perspektyvos 2018–2024 m.*, p. 39.

([3]) *Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges (Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2024), p. 23.*

2.7. EESRK pabrėžia, kad nukentėjusieji nuo atvertimo praktikos turi būti aiškiai pripažinti neapykantos nusikaltimų aukomis ir apsaugoti pagal Nusikaltimų aukų teisių direktyvą. Teisminio proceso metu jiems turi būti suteikta galimybė gauti specializuotas paramos paslaugas, teisinę pagalbą ir apsaugą nuo antrinės viktimizacijos, neatsižvelgiant į tai, ar praktiką taikė, be kita ko, šeimos nariai, dvasiniai patarėjai ar medicinos specialistai.

2.8. EESRK pabrėžia, kad atvertimo praktika nėra moksliškai pagrįsta ir daro žalingą poveikį, pavyzdžiui, sukelia arba sustiprina gėdos, kaltės, saviniekos ir bevertiškumo jausmą. Tai gali lemti didesnį depresijos, nerimo, potrauminio streso sutrikimo (PTSS), minčių apie savižudybę ir bandymų nusižudyti atvejų skaičių. Tokia praktika kenkia visų amžiaus grupių žmonių psichikos sveikatai ir gerovei, tačiau ypač žalingą poveikį daro vaikams ir jauniems suaugusiesiems. Pagrindinės medicinos ir psichologinės sveikatos organizacijos pasmerkė atvertimo praktiką kaip moksliškai nepagrįstą, neveiksmingą ir pavojingą bei nesuderinamą su žmogaus teisėmis ([4]). Be to, atvertimo praktika daro neigiamą poveikį visuomenei, nes sustiprina klaidingą ir stigmatizuojantį įsitikinimą, kad seksualinė orientacija, lytinė tapatybė ar lyties raiška gali ar turėtų būti „išgydyta“.

2.9. EESRK yra įsitikinęs, kad atvertimo praktika yra žmogaus teisių pažeidimas ir kad ja gali būti pažeidžiamos įvairios Europos žmogaus teisių konvencijoje ([5]) (EŽTK, ETS Nr. 5) nustatytos garantijos, įskaitant 2, 3, 8, 9, 10 ir 14 straipsnius, taip pat Konvencijos 12 protokolo 1 straipsnį. EŽTK 3 straipsnyje draudžiamas kankinimas ir nežmoniškas ar orumą žeminantis elgesys arba baudimas. Europos Žmogaus Teisių Teismas nustatė, kad praktika, sukelianti dideles fizines ar psichologines kančias, pavyzdžiui, priverstinė medicininė intervencija, elektrošoko terapija ar prievartinis psichologinis manipuliavimas, gali pažeisti EŽTK 3 straipsnį ([6]).

2.10. EESRK yra labai susirūpinęs dėl vaiko teisių apsaugos. Tikėtina, kad dažniausiai „atvertimo terapija“ taikoma būtent vaikams, kuriuos ši terapija gali stipriai paveikti. Tėvų teisę prižiūrėti savo vaiką ir juo rūpintis riboja geriausi vaiko interesai. Jungtinių Tautų nepriklausomas ekspertas apsaugos nuo smurto ir diskriminacijos dėl seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės klausimais pastebi, kad atvertimo terapijos taikymas vaikams yra nesuderinamas su tų vaikų interesais ([7]).

2.11. EESRK atkreipia dėmesį į naują 2026–2030 m. LGBTIQ+ asmenų lygybės strategiją, kurioje dar kartą patvirtinamas ES įsipareigojimas užtikrinti lygybę ir pirmenybė teikiama įgyvendinimui ir bendradarbiavimui, įskaitant paramos valstybėms narėms mažinant atvertimo praktikos mastą teikimą ([8]). Komisija įsipareigoja atsižvelgti į šią Europos piliečių iniciatyvą, o EESRK primygtinai ją ragina pateikti pasiūlymą dėl atvertimo praktikos įtraukimo į ES nusikalstamų veikų sąrašą pagal SESV 83 straipsnio 1 dalį ir šią praktiką pripažinti neapykantos nusikaltimu, užtikrinant vienodo lygio apsaugą visoje ES.

2.12. Profesinės organizacijos visoje Europoje, įskaitant nacionalines psichologų, psichiatrų, psichoterapeutų ir konsultantų asociacijas, oficialiai draudžia taikyti atvertimo praktiką. Vis dėlto, nors šie profesinės praktikos draudimai yra svarbūs prevenciniu požiūriu, jie tebėra labiau etikos gairės, o ne teisinės garantijos, be to, įvairiose ES šalyse šių draudimų vykdymas užtikrinamas nevienodai. Teisiniai draudimai – griežtesnė ir nuoseklesnė apsaugos forma, papildanti etikos standartus, kurių laikosi psichikos sveikatos specialistai.

2.13. EESRK pabrėžia, kad dėl atvertimo praktikos nukentėjusieji patiria didelį socialinį ir ekonominį nepriteklių ir didelę socialinę atskirtį. Dėl to patirta psichologinė trauma, įskaitant depresiją ir potrauminį streso sutrikimą, gerokai sumažina asmens galimybes įsidarbinti ir darbo našumą. Siekdamos visapusiškai įtraukti LGBTIQ+ asmenis į darbo rinką, valstybės narės turi pripažinti šią žalą kaip įsidarbinti trukdančią kliūtį ir teikti integruotas pagalbos paslaugas, kad padėtų aukoms reintegruotis į profesinį gyvenimą.

([4]) Žr., pavyzdžiui, Europos psichiatrų asociacijos pareiškimą dėl atvertimo „terapijų“ ir LGBTQ pacientų.

([5]) ES sutarties 6 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad Europos „Sąjunga prisijungia prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos“.

([6]) Žr., pvz., *VC prieš Slovakiją, ieškinį*, Nr. 18968/07 (EŽTT, 2011 m. lapkričio 8 d.); *Spivak prieš Ukrainą* ieškinį Nr. 21180/15 (EŽTT, 2025 m. birželio 5 d.).

([7]) Nepriklausomo eksperto apsaugos nuo smurto ir diskriminacijos dėl seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės klausimais ataskaita *Practices of so-called„conversion therapy“*– 2020.

([8]) Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Lygybės sąjunga. 2020–2030 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategija“, COM/2020/725 final.

2.14. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, turėtų priimti kovos su klaidinga informacija apie atvertimo praktiką, ypač internete, priemones. Siekiant užkirsti kelią šios žalingos praktikos reklamai, reikalingas Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos ir Skaitmeninių paslaugų akto įgyvendinimo stebėsenos mechanizmas.

2.15. ES finansavimo programos turėtų būti glaudžiai susietos su pagarba Europos vertybėms ir ja pagrįstos (ES sutarties 2 straipsnis). EESRK rekomenduoja atlikti ES finansuojamų projektų *ex ante* ir *ex post* įvairovės auditą, siekiant užtikrinti, kad jais nebūtų skatinama atvertimo praktika. Be to, specialus finansavimas pagal Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programą turėtų būti skiriamas nevyriausybinėms organizacijoms, teikiančioms teisinę ir psichologinę paramą nukentėjusiems asmenims.

2.16. EESRK yra apskritai labai susirūpinęs dėl politiniais ar religiniais įsitikinimais motyvuotų žmogaus teisių pažeidimų, o ypač dėl LGBTIQ+ asmenų teisių pažeidimų. Prieš asmenis nukreipta diskriminacija, smurtas ir kankinimas ES yra nesuderinami su pagrindinėmis ES vertybėmis – tolerancija ir laisve.

3. **Konkrečios pastabos**

Atvertimo praktikos draudimas baudžiamojoje teisėje

3.1. EESRK pripažįsta, kad visoje Europoje tebesitęsia diskusijos dėl to, kaip būtų galima veiksmingiausiai kovoti su atvertimo praktika.

3.2. Dauguma valstybių narių, kuriose šiuo metu galioja draudimai, yra nustačiusios nusikalstamas veikas. Baudžiamosios atsakomybės grėsmė gali sulaikyti kai kuriuos nukentėjusiuosius nuo pranešimo apie prievartą, tačiau būtent baudžiamąja teise geriausiai pripažįstama, kokią didelę žalą daro atvertimo praktika, ir tikėtina, kad ji darys didesnį atgrasomąjį poveikį nei civilinės sankcijos.

3.3. Nors gali būti, kad kai kuriose valstybėse narėse galiojančiomis baudžiamosios ar civilinės teisės nuostatomis jau dabar būtų galima pasmerkti atvertimo praktiką, remiantis galiojančiais įstatymais, užuot įvedus konkretų teisinį draudimą taikyti atvertimo praktiką, neatsižvelgiama nei į simbolinę aiškaus draudimo svarbą, nei į sunkumus, su kuriais galėtų susidurti kai kurie nukentėjusieji, jei jie savo patirtą prievartą turėtų suderinti su bendresne žalos apibrėžtimi baudžiamojoje ar civilinėje teisėje.

3.4. Nors baudžiamoji teisė yra stipri atgrasomoji priemonė, EESRK pabrėžia, kad bet koks atvertimo praktikos draudimas baudžiamojoje teisėje turi būti atkuriamojo teisingumo metodo dalis. Kartu su sankcijomis turėtų būti taikomas privalomas pažeidėjų švietimas ir, svarbiausia, stipri socialinė parama nukentėjusiesiems, kad baimė dėl baudžiamojo persekiojimo neatgrasytų nuo pranešimo apie tokius atvejus šeimoje ar religinėje aplinkoje.

Praktinė atvertimo praktikos draudimo taikymo sritis

3.5. Svarbu, kad bet koks ES draudimas taikyti atvertimo praktiką būtų suformuluotas išsamiai ir tiksliai, ypač tais atvejais, kai draudimas nustatomas baudžiamojoje teisėje.

3.6. ES draudimas turi būti aiškiai apibrėžti, kokie veiksmai priskiriami atvertimo praktikai. Nors valstybės narės taiko skirtingas atvertimo praktikos apibrėžtis, EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad bet kokia ES apibrėžtis turi aprėpti visų formų prievartos, įskaitant fizinę, emocinę ir finansinę prievartą, veiksmus, kuriais gali būti bandoma pakeisti asmens seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę ar lyties raišką.

3.7. ES draudimu turi būti draudžiama tiek taikyti atvertimo praktiką, tiek ją reklamuoti. Reklamos draudimas, kuris įprastai taikomas atvertimo praktiką jau uždraudusiose valstybėse narėse, yra nepaprastai svarbus siekiant sumažinti galimybes susidurti su tokia praktika ir tinkamai nubausti subjektus, kurie, nors ir netaiko atvertimo praktikos, bet nukreipia asmenis į tokią veiklą.

3.8. EESRK rekomenduoja, kad, kaip ir panašių nusikalstamų veikų atveju, bet koks ES draudimas taikyti atvertimo praktiką darytų ekstrateritorinį poveikį, siekiant uždrausti išsiųsti asmenį už ES ribų, kad jam būtų taikoma atvertimo praktika ES nepriklausančioje jurisdikcijoje.

Draudimu taikyti atvertimo praktiką draudžiami pagrindai

3.9. EESRK rekomenduoja, kad ES draudimas būtų taikomas ir pastangoms pakeisti asmens *seksualinę orientaciją*, *lytinę tapatybę* ar *lyties raišką*. Šie trys pagrindai šiuo metu yra įtraukti į Belgijos, Graikijos, Ispanijos, Kipro, Maltos ir Portugalijos atvertimo praktikos įstatymus.

3.10. Nors Europos žmogaus teisių teisėje *lyties raiškos* samprata yra mažiau išplėtota, translyčiams ir nebinariniams asmenims taikoma atvertimo praktika dažnai būna orientuota į jų išorinę lyties raišką, todėl tai gali pasireikšti sunkiausiomis su „atvertimu“ susijusiomis žalos formomis.

3.11. Visoje Europoje nepritariama *lytinės tapatybės* sąvokos įtraukimui, nes tai esą varžytų gydytojų gebėjimą kalbėtis medicininiais klausimais apie lytinę tapatybę. Tačiau EESRK pažymi, kad nėra pagrindo manyti, jog ES draudimas negalėtų būti suformuluotas pakankamai aiškiai, kad būtų galima teikti visas etiškas ir medicininiu požiūriu tinkamas vyrų ir moterų priežiūros paslaugas, įskaitant pokalbius apie lyties istoriją. Bet kokio ES draudimo nuostatose reikėtų aiškiai atskirti asmens lyties įtvirtinimo priežiūrą nuo žalingų bandymų asmenis „atversti“. Aiški skirtis yra būtina siekiant apsaugoti etišką pagalbą teikiančius sveikatos priežiūros specialistus.

3.12. EESRK pabrėžia, kad į bet kokį ES draudimą taikyti atvertimo praktiką turėtų būti įtraukti ir lytiniai požymiai, siekiant apsaugoti interseksualius asmenis nuo medicininiu požiūriu nebūtinų ir be sutikimo atliekamų intervencijų, kurios yra tam tikra atvertimo į binarinį lytiškumą praktikos forma. Remdamasis savo ankstesne pozicija, EESRK ragina visiškai uždrausti interseksualių asmenų lyties organų žalojimą ([9]).

3.13. EESRK primygtinai rekomenduoja, kad bet kokio ES draudimo taikyti atvertimo praktiką nuostatose būtų aiškiai nurodyta, jog tokios praktikos, susijusios su *seksualine orientacija*, uždraudimas nepateisina kliniškai tinkamos sveikatos priežiūros nesuteikimo translyčiams ir nebinariniams vaikams.

Asmeninė atvertimo praktikos draudimo taikymo sritis

3.14. Visose atvertimo praktiką jau uždraudusiose ES valstybėse narėse plačiai sutariama, kad bet koks draudimas turėtų būti be išimties taikomas visiems vaikams. Pagal šią poziciją, kuriai EESRK pritaria, pripažįstama, kad vaikai yra itin jautrūs atvertimo praktikos daromai žalai.

3.15. Kalbant apie suaugusiuosius, tebėra diskutuojama, ar teisiškai turėtų būti draudžiama atvertimo praktiką taikyti bet kuriam suaugusiam asmeniui, ar, kaip Maltoje, Graikijoje ir Vokietijoje, ją turėtų būti draudžiama taikyti tik tiems suaugusiesiems, kurie negali duoti ir (arba) neduoda laisvo ir informacija pagrįsto sutikimo tokiai praktikai taikyti. Pagal antrąją poziciją pabrėžiama savarankiškų asmenų teisė apsispręsti ir laisvai rinktis, net jei dėl to su suaugusiajam gali būti daroma žala ar jam taikoma prievarta.

3.16. EESRK pripažįsta, kad tam tikromis atvertimo praktiką įprastai sąlygojančiomis socialinėmis ir kultūrinėmis aplinkybėmis bet kuriam suaugusiajam, nepriklausomai nuo jo amžiaus, yra labai sunku duoti ir *laisvą*, ir *informacija pagrįstą* sutikimą. Todėl EESRK rekomenduoja, kad ES draudimas taikyti atvertimo praktiką būtų taikomas ir vaikams, ir visiems suaugusiesiems. Jei tokiu draudimu suteikiama galimybė suaugusiesiems duoti sutikimą atlikti veiksmus, kurie patenka į atvertimo praktikos apibrėžtį, teisiškai, kaip tai daroma Maltoje, turėtų būti numatyti įvairūs veiksniai, dėl kurių duotas sutikimas negali būti laikomas galiojančiu.

3.17. Atvertimo praktiką taikančių asmenų atžvilgiu EESRK rekomenduoja nustatyti tinkamą plačią bet kokio ES draudimo taikymo sritį, apimančią visus viešuosius, privačiuosius, profesionalius ir neprofesionalius subjektus, kurie taiko ar reklamuoja veiklą, kuria siekiama pakeisti kito asmens seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę ar lyties raišką.

3.18. Gali būti tikslinga ES draudimo nuostatose nurodyti konkrečius subjektus arba nustatyti griežtesnę atsakomybę asmenims (pvz., tėvams, pedagogams, gydytojams, socialiniams darbuotojams), kurie atvertimo praktiką taiko jais pasitikintiems asmenims. Tačiau asmuo ar asmenų grupė neturėtų išvengti atsakomybės vien dėl to, kad jie veikė nevykdydami oficialių funkcijų arba neužmezgę oficialių ir (arba) profesinių santykių su nukentėjusiuoju.

([9]) OL C 286, 2021 7 16, p. 128.

Minties, sąžinės ir religijos laisvė

3.19. Minties, sąžinės ir religijos laisvė yra pagrindinės visos Europos vertybės, kurios saugomos tiek pagal EŽTK 9 straipsnį, tiek pagal ES pagrindinių teisių chartijos 10 straipsnį.

3.20. Draudimai taikyti atvertimo praktiką dažniausiai kritikuojami dėl to, kad tokiais apribojimais neleistinai ribojama tiek kaltininkų, tiek nukentėjusiųjų teisė laisvai išpažinti savo religinius įsitikinimus. EESRK patvirtina suprantantis, kokios svarbios yra patikimos religijos laisvės garantijos, ir pažymi, kad draudimais taikyti atvertimo praktiką nereikalaujama ir neturėtų būti reikalaujama, kad tikintieji ar religinių organizacijų atstovai pakeistų savo įsitikinimus apie seksualinę orientaciją, lytinę tapatybę ir lyties raišką.

3.21. Religijos laisvė yra sąlyginė teisė ir ja negalima remtis siekiant pateisinti smurtą prieš kitus asmenis ar jų diskriminaciją dėl jų seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės ar lyties raiškos. Todėl EESRK rekomenduoja jokiame ES draudime nenumatyti išimties subjektams, kurie, vadovaudamiesi savo religiniais įsitikinimais, ketina taikyti ar reklamuoti atvertimo praktiką.

Sankcijos už atvertimo praktikos draudimo nesilaikymą

3.22. Valstybėse narėse, kurios jau yra priėmusios draudimus taikyti atvertimo praktiką, taikomos įvairios sankcijos, įskaitant įvairias laisvės atėmimo bausmes ir pinigines baudas. EESRK rekomenduoja, kad, siekiant užtikrinti veiksmingumą, bet koks ES draudimas taikyti atvertimo praktiką turėtų apimti tinkamas sankcijas, kurios atspindėtų padarytos nusikalstamos veikos žiaurumą ir sunkumą.

3.23. ES draudimu valstybės narės turėtų būti įpareigotos įdiegti tinkamus mechanizmus atvertimo praktikai stebėti, tirti ir už ją bausti, kai tokia praktika atskleidžiama, ir prireikus bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu.

3.24. Tam tikromis aplinkybėmis gali būti tikslinga ES draudimu pripažinti atsakomybę sunkinančias aplinkybes, pavyzdžiui, nukentėjusiojo amžių ir (arba) pasitikėjimu grindžiamų santykių buvimą, kurios gali turėti įtakos už atvertimo praktikos taikymą arba reklamą taikytinai (-oms) sankcijai (-oms).

3.25. Jei ES draudimas taikyti atvertimo praktiką užtikrinamas baudžiamąja teise, gali būti tikslinga jo nuostatose numatyti ir civilines, administracines ar reguliavimo sankcijas, pavyzdžiui, profesinės licencijos ar teisės verstis profesine veikla praradimą arba sustabdymą.

Briuselis, 2026 m. balandžio 29 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Séamus BOLAND